

**SYLABUS**  
**DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2025-2030**

Rok akademicki 2029/2030

**1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE**

|                                                       |                                        |
|-------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| Nazwa przedmiotu                                      | <b>Zaburzenia osobowości</b>           |
| Kod przedmiotu*                                       |                                        |
| Nazwa jednostki prowadzącej kierunek                  | Wydział Nauk o Zdrowiu i Psychologii   |
| Nazwa jednostki realizującej przedmiot                | Katedra Psychologii                    |
| Kierunek studiów                                      | Psychologia                            |
| Poziom studiów                                        | jednolite magisterskie                 |
| Profil                                                | praktyczny                             |
| Forma studiów                                         | stacjonarna                            |
| Rok i semestr/y studiów                               | rok V, semestr 9                       |
| Rodzaj przedmiotu                                     | kształcenia specjalnościowego          |
| Język wykładowy                                       | polski                                 |
| Koordinator                                           | dr Jacek Pasternak                     |
| Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących | dr Jacek Pasternak, dr Danuta Ochojska |

\* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

**1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS**

| Semestr (nr) | Wykł. | Ćw. | Konw. | Lab. | Sem. | ZP | Prakt. | Inne (jakie?) | Liczba pkt. ECTS |
|--------------|-------|-----|-------|------|------|----|--------|---------------|------------------|
| 9            | 15    | 30  |       |      |      |    |        |               | 5                |

**1.2. Sposób realizacji zajęć**

☒ zajęcia w formie tradycyjnej

☐ zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)**

Egzamin

**2. WYMAGANIA WSTĘPNE**

Dysponowanie wiedzą psychologiczną z obszaru psychologii ogólnej, rozwoju człowieka, psychopatologii, psychologii klinicznej dzieci, młodzieży i dorosłych, podstaw psychoterapii w zakresie przewidzianym programem studiów.

### 3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

#### 3.1 Cele przedmiotu

|                |                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| C <sub>1</sub> | Wprowadzenie studentów w podstawowe zagadnienia i specyfikę problematyki zaburzeń funkcjonowania człowieka, ich przyczyn, objawów oraz mechanizmów przebiegu różnych form patologii osobowości.                                              |
| C <sub>2</sub> | Uzyskanie przez studentów kompetencji w zakresie samodzielnego rozpoznawania i różnicowania zaburzeń osobowości, aby w swojej aktywności zawodowej mogli jak najwcześniej uruchamiać procesy postępowania profilaktycznego czy korekcyjnego. |
| C <sub>3</sub> | Zapoznanie studentów z klasyfikacjami zaburzeń osobowości w ICD-10, ICD-11, DSM-5 i DSM-5-TR oraz ze współczesnymi koncepcjami teoretycznymi wyjaśniające mechanizmy powstawania zaburzeń osobowości.                                        |
| C <sub>4</sub> | Wprowadzenie studentów w problematykę terapii zaburzeń osobowości z uwzględnieniem kilku koncepcji teoretycznych.                                                                                                                            |

#### 3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

| EK (efekt uczenia się) | Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu<br>Student:                                                                                                                                                                                                                            | Odniesienie do efektów kierunkowych |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| EK_01                  | w stopniu pogłębionym zna i rozumie szczegółowe sposoby analizy i interpretacji czynników sprzyjających rozwojowi zdrowej osobowości, zapobieganiu potencjalnym zaburzeniom rozwoju osobowości, zna i różnicuje poszczególne zaburzenia osobowości oraz cechy zdrowej i zaburzonej osobowości | K_W10                               |
| EK_02                  | w stopniu pogłębionym zna i rozumie tematykę zaburzeń osobowości, ich poziomu i struktury, diagnozy i psychoterapii tych zaburzeń                                                                                                                                                             | K_W19                               |
| EK_03                  | potrafi zaplanować psychologiczną interwencję adekwatnie do indywidualnego przypadku (typu osobowości, głębokości zaburzenia, współwystępowania zaburzeń osobowości z innymi, wieku, kontekstu społecznego), z wykorzystaniem odpowiednich metod pomocy psychologicznej                       | K_U14                               |
| EK_04                  | potrafi profesjonalnie wspomagać system rodzinny i instytucje pomocowe w oddziaływaniach wobec osób z zaburzeniami osobowości i innymi zaburzeniami współwystępującymi (np. zaburzeniami nastroju,                                                                                            | K_U25                               |

|       |                                                                                                                                                                                                                                                                               |       |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
|       | zaburzeniami lękowymi), celem wprowadzania zmian w kierunku zdrowia psychicznego                                                                                                                                                                                              |       |
| EK_o5 | jest gotów do otwartości i wchodzenia w relacje, tworzenia relacji terapeutycznej oraz doskonalenia siebie na polu osobowym i zawodowym dla wprowadzania odpowiedniej współpracy terapeutycznej z osobami z zaburzeniami osobowości oraz jej rodziny i środowiska społecznego | K_Ko6 |
| EK_o6 | jest gotów do podejmowania działań indywidualnych i instytucjonalnych na rzecz osób doświadczających krzywdy i cierpienia, będących konsekwencją zaburzeń osobowości, wykorzystuje w tym celu kompetencje zawodowe i kieruje się zasadami etycznymi                           | K_K10 |

### 3.3 Treści programowe

#### A. Problematyka wykładu

| <b>Treści merytoryczne</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Osobowość normalna a zaburzenie osobowości, rozpowszechnienie zaburzeń osobowości, zachowania odbiegające od normy a osobowość.                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 2. Zaburzenia osobowości w modelach medycznych i psychologicznych (neurobiologia zaburzeń osobowości, model osobowości i patologii osobowości oparty na teorii relacji z obiektem, przywiązanie a patologia osobowości, inne koncepcje psychodynamiczne, podejście interpersonalne, podejście poznawcze, podejście indukcyjne, model ewolucyjny i biopsychospołeczny, podejście Ericksonowskie, model psychoterapii stanów ego). |
| 3. Przejawy zaburzeń osobowości w dzieciństwie i adolescencji. System rodzinny a zaburzenia osobowości.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 4. Kontrola impulsów, przeżywanie emocji, procesy poznawcze i funkcjonowanie społeczne w zaburzeniach osobowości.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 5. Ocena i diagnoza zaburzeń osobowości - kryteria diagnostyczne w ICD-10, ICD-11, DSM-5 oraz DSM-5-TR. Inne zaburzenia osobowości.                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 6. Relacja terapeutyczna w psychoterapii zaburzeń osobowości.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 7. Współwystępowanie zaburzeń osobowości między sobą, z innymi zaburzeniami psychicznymi, zaburzenia osobowości a czas trwania i skuteczność psychoterapii.                                                                                                                                                                                                                                                                      |

#### B. Problematyka ćwiczeń

| <b>Treści merytoryczne</b>                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Wywiad i obserwacja w przypadku zaburzeń osobowości, badanie kwestionariuszami w kierunku zaburzeń osobowości, techniki projekcyjne.                                                                         |
| 2. Psychologia zaburzeń osobowości (zaburzenia osobowości paranoicznej, schizoidalnej, schizotypowej, antyspołecznej, borderline, histrionicznej, narcystycznej, unikającej, zależnej, obsesyjno-kompulsyjnej). |
| 3. Psychoterapia zaburzeń osobowości.                                                                                                                                                                           |
| 4. Prezentacja i opis przypadków.                                                                                                                                                                               |
| 5. Zagrożenia w pracy z pacjentami z zaburzeniami osobowości.                                                                                                                                                   |
| 6. Osoba z zaburzeniem osobowości w psychoterapii indywidualnej, par, rodzinnej i grupowej.                                                                                                                     |

|                            |
|----------------------------|
| 7. Kolokwium zaliczeniowe. |
|----------------------------|

### 3.4 Metody dydaktyczne

Wykład z prezentacją multimedialną

Ćwiczenia audytoryjne (praca w grupach, wykonywanie zadań, prezentacje)

## 4. METODY I KRYTERIA OCENY

### 4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

| Symbol efektu | Metody oceny efektów uczenia się<br>(np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin<br>pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w<br>trakcie zajęć) | Forma zajęć<br>dydaktycznych<br>(w, ćw, ...) |
|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
| EK_01         | egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć                                                                                                | w, ćw                                        |
| EK_02         | egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć                                                                                                | w, ćw                                        |
| EK_03         | kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć                                                                                                         | ćw                                           |
| EK_04         | kolokwium, praca projektowa, obserwacja w<br>trakcie zajęć                                                                                    | ćw                                           |
| EK_05         | kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć                                                                                                         | ćw                                           |
| EK_06         | obserwacja w trakcie zajęć, praca projektowa                                                                                                  | ćw                                           |

### 4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

1. Pozytywna ocena z egzaminu pisemnego – testu wraz z pytaniami opisowymi.

ocena wg skali:

5.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 93%-100% (znakomita wiedza)

4.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 85%-92% (bardzo dobry poziom wiedzy

z drobnymi błędami)

4.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 77-84% (dobry poziom wiedzy, z pewnymi

niedociągnięciami)

3.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 69%-76% (zadowalająca wiedza, z niewielką liczbą błędów)

3.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 60%-68% (zadowalająca wiedza z licznymi

błędami)

2.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia poniżej 60% (niezadowalająca wiedza, liczne błędy)

2. Obecność na wykładach i ćwiczeniach.

3. Pozytywna ocena z kolokwium na ćwiczeniach (skala ocen j.w.)

4. Aktywny udział w ćwiczeniach.

5. Zaliczenie opisu przypadku (praca projektowa).

## 5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

| Forma aktywności                               | Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| Godziny z harmonogramu studiów                 | 45                                                |
| Inne z udziałem nauczyciela akademickiego:     |                                                   |
| - udział w konsultacjach                       | 5                                                 |
| - udział w egzaminie                           | 3                                                 |
| Godziny niekontaktowe – praca własna studenta: |                                                   |
| -przygotowanie do egzaminu                     | 20                                                |
| -przygotowanie do kolokwium                    | 10                                                |
| -studiowanie literatury                        | 27                                                |
| -praca projektowa                              | 15                                                |
| SUMA GODZIN                                    | 125                                               |
| <b>SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS</b>          | <b>5</b>                                          |

*\* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.*

## 6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

|                                  |   |
|----------------------------------|---|
| wymiar godzinowy                 | - |
| zasady i formy odbywania praktyk | - |

## 7. LITERATURA

### Literatura podstawowa:

Clarkin, J. F., Fonagy, P., Gabbard, G. O. (2013). Psychoterapia psychodynamiczna zaburzeń osobowości (wybrane zagadnienia). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Oldham, J. M., Morris, L. B. (2019). Twój psychologiczny autoportret. Dlaczego czujesz, kochasz, myślisz, postępujesz właśnie tak (wybrane zagadnienia). Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.

Cierpiątkowska L. Soroko E. red. (2014). Zaburzenia osobowości. Problemy diagnozy klinicznej (wybrane zagadnienia). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Cierpiątkowska, L. (red.). (2008). Psychologia zaburzeń osobowości (wybrane zagadnienia). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Beck, A. T., Freeman, A., Davis, D. D. (2022). Terapia poznawcza zaburzeń osobowości (wybrane zagadnienia). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Millon, T. Davis, R. (2009). Zaburzenia osobowości we współczesnym świecie (wybrane zagadnienia). Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia.

Kernberg, O., Selzer, M.A., Koenigsberg, H. W., Carr, A. C., Appelbaum, A. H. (2007). Psychodynamiczna terapia pacjentów borderline (wybrane zagadnienia). Gdańsk, GWP.

Klajs K. (2017). Poznawanie pacjenta w psychoterapii Ericksonowskiej (wybrane zagadnienia). Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.

**Literatura uzupełniająca:**

First, M.B. (2016). DSM-5. Podręcznik diagnozy różnicowej. Wrocław: Edra Urban & Partner.

Gałęcki P. Badanie stanu psychicznego. Rozpoznanie według ICD-11. (2022). Wrocław: Edra Urban & Partner.

Morrison, J., (2016). DSM-5 bez tajemnic. Praktyczny przewodnik dla klinicystów. Kraków; Wyd. UJ.

Cierpiątkowska, L. (2022). Psychopatologia. Warszawa: Scholar.

Augustynek, A. (2015). Psychopatologia człowieka dorosłego. Warszawa: Diffin.

Gabbard, G. O. (2009). Psychiatria psychodynamiczna w praktyce klinicznej. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Seligman. M., Walker E., Rosenhan D. (2017) Psychopatologia. Poznań: Zysk i S-ka.

Pasternak, J., Perenc, L., Radochoński, M. (2017). Podstawy psychopatologii dla pedagogów. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Cierpiątkowska, L. Sęk H. (red.). (2020). Psychologia kliniczna. Warszawa: PWN.

Sęk, H. (red.) (2013) Psychologia kliniczna. Tom 1-2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej